

ŚWIADKOWIE PRZESZŁOŚCI ZIEMI SIEDLECKIEJ. BIOGRAMY

<https://doi.org/10.34739/his.2022.11.24>

GÜNTHER Waclaw (1884-1953), inż. elektryk i inż. mechanik, wykładowca w Oficerskiej Szkole Inżynierów, adiunkt w Katedrze Miernictwa Elektrycznego Politechniki Warszawskiej, prof. zw. elektrotechniki ogólnej w Politechnice Wrocławskiej.

Ur. się 5 VII 1884 r. w Siedlcach, syn Henryka, zarządcy czyli dyrektora administracyjnego szpitala w Siedlcach, i Heleny z Pytłasińskich. Miał młodszego brata Mieczysława (zob.), siostrę Helenę, po II wojnie światowej pracowniczkę Politechniki Śląskiej w Gliwicach. Nauki pobierał w gimnazjach: w Chełmie, Siedlcach i Lublinie, ale ze względu na działalność w polskich organizacjach nielegalnych maturę mógł uzyskać poza granicami Królestwa Polskiego, co zrealizował w 1905 r. w klasycznym gimnazjum w Jalcie na Krymie, kończąc je z odznaczeniem złotym medalem. Studia podjął na Wydziale Budowy Maszyn Szkoły Politechnicznej we Lwowie, które sfinalizował 12 X 1910 r. dyplomem inż. mechanika. Drugą

specjalność inżyniera elektryka zdobył w 1912 r. po studiach w Instytucie im. Montefiore w Leodium (Liège) w Belgii. W trakcie studiów w Leodium odbył praktykę w szwajcarskiej fabryce Brown Boveri w Baden przy próbach odbiorczych maszyn oraz w oddziale doświadczalnym.

Już podczas studiów 1 XI 1911 r. został asystentem w Katedrze Elektrotechniki Szkoły Politechnicznej we Lwowie, w 1913 r. awansował na stopień adiunkta i prowadził laboratorium elektrotechniczne. W 1914 r. otrzymał płatną docenturę kolei elektrycznych oraz stypendium, dzięki któremu zapoznał się z problemami budowy kolei elektrycznych: w Austrii, Niemczech, Szwajcarii, Włoszech i na Węgrzech. Podróż naukową przerwał wybuch I wojny światowej i G. wrócił do Lwowa zajętego we IX 1914 r. przez Rosjan, którzy zamknęli polskie szkoły. Wznowiły one działalność po ustąpieniu Rosjan w VI 1916 r., a G. otrzymał docenturę kolei elektrycznych. Zajęcia na uczelni łączył w latach 1914-1917 z pracą w biurze kablowym Miejskich Zakładów Elektrycznych we Lwowie przy przeróbce instalacji prądu stałego na zmienny. W 1917 r. przeniósł się na Politechnikę Warszawską i do listopada 1918 r. prowadził wykłady z teorii maszyn elektrycznych, przerwane w związku z wojną polsko-radziecką.

Dnia 3 XI 1918 r. wstąpił ochotniczo do Wojska Polskiego, brał udział w obronie Lwowa, zorganizował oddział elektrotechniczny, warsztaty elektrotechniczne, oddział reflektorów oraz stację telegrafu iskrowego. 15 I 1919 r. otrzymał nominację

na stanowisko kierownika Sekcji Elektrotechniki w Departamencie Technicznym Ministerstwa Spraw Wojskowych, a 10 VIII 1919 r. na szefa Sekcji Maszynowo-Elektrycznej Wojskowego Instytutu Technicznego w Warszawie. Po ukończeniu na początku 1921 r. skróconego kursu Szkoły Podchorążych dla osób z wyższym wykształceniem otrzymał nominację na kierownika w randze podpułkownika Głównego Zakładu Inżynieryjno-Saperskiego w I pułku saperów im. Tadeusza Kościuszki. W 1921 r. brał udział w pracach nad powołaniem Politechniki Wojskowej. Od 19 V 1923 r. objął stanowisko dyrektora nauk w Kościuszkowskim Obozie Szkolnym Saperów, a od jesieni 1923 r. do 1929 r. wykładał elektrotechnikę i urządzenia elektryczne w Oficerskiej Szkole Inżynierii i zorganizował laboratorium elektrotechniczne przystosowane dla potrzeb wojska. Pracę w wojsku łączył od 1 X 1924 r. z funkcją adiunkta w Zakładzie Miernictwa Elektrotechnicznego Politechniki Warszawskiej.

W 1929 r. opuścił szeregi Wojska Polskiego i podjął pracę w Polskich Zakładach Elektrycznych Brown Boveri Spółka Akcyjna na stanowisku szefa biura propagandowego, a w fabryce w Żychlinie uruchamiał różnego rodzaju urządzenia, kierował również działem instalacyjnym. Przez kilka lat (1931-1935) pracował w Towarzystwie Kabli Dalekosiężnych: przy produkcji kabli teletechnicznych w fabryce Škody na Okęciu w Warszawie, przy układaniu kabli w różnych rejonach Polski, przy pomiarach kabli linii telefonicznych Warszawa-Mysłowice. Kierował badaniami sieci górnośląskiej przed jej uruchomieniem, zastępując inżynierów zagranicznych, którzy do tej pory wykonywali tego rodzaju prace; pomiarami pierwszego połączenia kablem krarupowanym z Warszawy do Rumunii. Opracował projekt połączenia kablowego Warszawa-Gdynia z odgałęzieniem do Bydgoszczy. Na zlecenie Ligi Narodów pod kierownictwem G. wykonano projekt połączenia kablowego Polska-Szwecja przez Bornholm.

W okresie przyspieszonej elektryfikacji ziem polskich w drugiej połowie lat 1930-tych G. był dyrektorem (1936-1939) Biura Elektryfikacji w Ministerstwie Przemysłu i Handlu. Pod jego kierownictwem opracowano 4-letni (1937-1940) plan inwestycji elektryfikacyjnych. Oparto go na siłach wodnych, węgla i gazie ziemnym. Bazą wyjściową dla elektryfikacji był pas południowy i projektowanymi tzw. podkarpackimi szynami zbiorczymi, łączącymi Zagłębie Węglowe, siły wodne Podkarpacia, zagłębie gazowe oraz siły wodne Dniestru. Otrzymaną na południu energię zamierzano przesyłać do ośrodków przemysłowych w centrum Polski. W pierwszym etapie główną uwagę skupiono na dostarczeniu energii elektrycznej powstającym zakładom przemysłowym na terenie Centralnego Okręgu Przemysłowego, który pod względem energetycznym nie był przygotowany do tak szybkiego rozwoju przemysłowego. Popierano też zabiegi o rozbudowę elektryfikacji okręgowej. Za sprawę najważniejszą uznano budowę linii wysokiego napięcia (150 kV): Mościce-Starachowice (zamierzano ją przedłużyć do Warszawy), Mościce-Rzeszów, Mościce-Roznów, Mościce-Górny Śląsk oraz linie o napięciu 30 kV: Mościce-Rzeszów, Rzeszów-Nisko. Planowano wydatki na zakładanie mniejszych elektrowni, pomoc kredytową na elektryfikację drobnego przemysłu i rzemiosła, projekty linii 150 kV. Koszty realizacji tego programu szacowano na 121 470 000 złotych. Nie został on jednak wcielony w życie w pierwotnej postaci, podjęto realizację tylko fragmentów.

G. zaangażował się w prace Towarzystwa Politechnicznego we Lwowie, którego członkiem był od 1912 r. (figuruje w spisie z 1927 r., ale brak go w spisie z 1937 r.),

działał w Sekcji Elektrotechnicznej, wchodził w skład jej zarządu i pełnił funkcję sekretarza w latach 1914-1918; był członkiem Komisji Słownictwa Elektrotechnicznego. Wziął udział w Zjeździe Założycielskim Stowarzyszenia Elektrotechników Polskich w Warszawie (6-9 VI 1919 r.) jako delegat Ministerstwa Spraw Wojskowych i wygłosił referat p.t. *Zastosowanie elektrotechniki prądu silnego do celów prowadzenia wojny*. Na tym Zjeździe wszedł (7 VI 1919 r.) w skład komisji, która ustaliła 32 terminy polskiego słownictwa elektrotechnicznego a Zjazd je zatwierdził. W powstałym w VI 1924 r. Polskim Komitecie Elektrotechnicznym został zastępcą sekretarza generalnego, a członkiem prezydium założonego w 1926 r. Polskiego Komitetu Energetycznego.

W okresie okupacji pracował w Związku Elektrowni Polskich w Warszawie, w którym zespół pod kierunkiem Mieczysława Kuźmickiego, zapewne jego członkiem był G., opracował projekt elektryfikacji Polski do 1956 r. Po uruchomieniu 1 IV 1942 r. na bazie Politechniki Warszawskiej w Państwowej Wyższej Szkole Technicznej podjął wykłady z elektrotechniki i urządzeń elektrycznych.

W Powstaniu Warszawskim utracił całe mienie i przeniósł się do Krakowa, brał udział w komisjach powołanych 16 VI 1945 r. przez Senat Akademii Górniczej dla przygotowania materiałów dotyczących rozmieszczenia szkół technicznych w Polsce i do opracowania projektu tytułów przysługujących ich absolwentom. Nawiązał współpracę z Politechniką Śląską z tymczasową siedzibą w Krakowie i wraz z uczelnią przeniósł się jesienią 1945 r. do Gliwic. Od 13 VI 1945 r. został prof. nadzw. podstaw elektrotechniki, kierował Katedrą Podstaw Elektrotechniki, a od 2 XI 1945 r. pełnił funkcje dziekana Wydziału Elektrycznego. Powyższe funkcje sprawował do 1 IX 1946 r., wtedy przeniósł się do organizowanej Politechniki Wrocławskiej obejmując kierownictwo Katedry Elektrotechniki Ogólnej, uzyskując 28 III 1947 r. tytuł prof. zwyczajnego Elektrotechniki Ogólnej na Wydziale Mechaniczno-Elektrycznym. Przenosząc się do Wrocławia utrzymał wykłady w Politechnice Śląskiej z teorii prądów zmiennych na Wydziale Elektrycznym i z podstaw elektrotechniki na Wydziale Górniczo-Elektrycznym. W 1946 r. zorganizował w Politechnice Śląskiej studenckie Koło Elektryków.

G. opublikował książkę p.t. *Motor elektryczny jego znaczenie i zastosowanie w drobnym przemyśle* (Lwów 1917) oraz 5 skryptów: *Teoria maszyn elektrycznych* (Warszawa 1917), *Podstawy elektrotechniki* (Warszawa 1925), *Encyklopedia urządzeń elektrycznych niskiego napięcia* (Warszawa 1925) – dwa ostatnie na podstawie wykładów w Oficerskiej Szkole Inżynierii, *Elektrostatyka* (Gliwice 1950), *Rachunek symboliczny w elektrotechnice* (Gliwice 1951). Napisany w czasie II wojny światowej podręcznik *Zastosowanie rachunku wektorowego i symbolicznego do elektrotechniki* zaginął podczas Powstania Warszawskiego. Opublikował również kilkanaście artykułów na łamach czasopism technicznych i gospodarczych: „Przeglądu Technicznego”, „Czasopisma Technicznego”, „Przeglądu Teletechnicznego”, „Przeglądu Elektrotechnicznego”, „Polski Gospodarczej”.

Był odznaczony: Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski (1922), Złotym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Walecznych (1923), Krzyżem Niepodległości (1938), Krzyżem Obrony Lwowa, Krzyżem V Odcinka Obrony Lwowa, Medalem za Wojnę 1918-1921 (1928), Medalem X-lecia Odzyskania Niepodległości (1928), Brązowym Medalem za Długoletnią Służbę.

Zmarł nagle na serce 9 VII 1953 r. w czasie wakacji na terenie Szwajcarii Kaszubskiej i tam został pochowany na cmentarzu w Kościerzynie. Był dwukrotnie żonaty: najpierw z Janiną z domu Wilke, z którą miał syna Mariana (1923), pracownika naukowego w zakresie nauk matematyczno-przyrodniczych uczelni polskich i zagranicznych; drugi raz (1949) z Krystyną Eysmont, pracowniczkę Instytutu Badawczego Leśnictwa w Warszawie.

Łoza S., *Czy wiesz kto to jest? Uzupełnienia i sprostowania*, Warszawa 1938 (fot.); **Kubiатовski J.**, *Prof. inż. Waclaw Günther (1884-1953)*, „Przegląd Elektrotechniczny” 1969, z. 9, s. 413 (fot.); **Kubiатовski J.**, **Sokolnicki S.**, *Günther Waclaw (1884-1953)*, [w:] *Słownik zasłużonych elektryków wrocławskich*, T. II, Wrocław 2001 (fot.); *Słownik Biograficzny Techników Polskich*, T. 14. Pod red. **J. Pilatowicza**, Warszawa 2003, s. 44-47 (**Białkiewicz Z.**); *Polacy zasłużeni dla elektryki. Początki elektrotechnicznego szkolnictwa wyższego, pionierzy elektryki*. Pod redakcją **J. Hickiewicza**, Warszawa-Gliwice-Opole 2009 (**Białkiewicz Z.**) – fot.; **Popławski Z.**, *Wykaz pracowników naukowych Politechniki Lwowskiej w latach 1844-1945*, Kraków 1994, s. 58; *Mianowanie Dyrektora Biura Elektryfikacji*, „Przegląd Elektrotechniczny” 1936, nr 8, s. 200; *Politechnika Warszawska 1915-1925*. Księga pamiątkowa pod red. prof. **L. Staniewicza**, Warszawa 1925; *Księga pamiątkowa Polskiego Towarzystwa Politechnicznego we Lwowie 1877-1927*. Pod red. **M. Matakiewicza**, Lwów 1927, s. 90; *Politechnika Śląska imienia Wincentego Psrowskiego 1945-1970*, Gliwice-Katowice 1970, s. 80, 87, 91, 96; *Księga Jubileuszowa 50-lecia Politechniki Wrocławskiej 1945-1995*. Pod red. **R. Czocho**, Wrocław 1995, s. 27, 145, 292; *50 lat Wydziału Elektrycznego Politechniki Wrocławskiej*. Pod red. **Z. Okraszewskiego** i **B. Synała**, Wrocław 1995, s. 7; **Popławski Z.**, *Politechnika Lwowska w latach 1844-1945*, Kraków 1999; *Wspomnienia z czterdziestolecia Politechniki Wrocławskiej 1945-1985*, Warszawa 1985, s. 167; *Politechnika Wroclawska we wspomnieniach pierwszych absolwentów*, Wrocław 1990, s. 105; **Goląb W.**, *Wspomnienia*, [w:] *Politechnika Wroclawska we wspomnieniach pierwszych absolwentów*, Wrocław 1990, s. 105, 115; *Historia Stowarzyszenia Elektryków Polskich 1919-1959*, Warszawa 1959, s. 21, 184, 224, 230; *Historia elektryki polskiej*. T. I. *Nauka, piśmiennictwo i zrzeszenia*, Warszawa 1976; *Historia elektryki polskiej*. T. II. *Elektroenergetyka*, Warszawa 1977; **Pilatowicz J.**, *Projekty i programy elektryfikacji Polski w latach 1918-1939*, [w:] *Studia i Materiały z Dziejów Nauki Polskiej*, Seria D, Z. 10, Warszawa 1984, s. 147-158; *Trudne lata Akademii Górniczej*, Kraków 1989; **Pilatowicz J.**, *Kształcenie inżynierów na potrzeby wojska w dwudziestoleciu międzywojennym*, [w:] *Studia i Materiały do Historii Wojskowości*, T. XXXIII (1990), s. 295, 297; **Siciński Z.**, *Wkład Politechniki Lwowskiej w polską elektrotechnikę*, Wrocław-Warszawa-Kraków 1991, s. 54-55; **Popławski Z.**, *Dzieje Politechniki Lwowskiej 1844-1945*, Wrocław-Warszawa-Kraków 1992; *Politechnika Lwowska 1844-1945*, Wrocław 1993; *75 lat Stowarzyszenia Elektryków Polskich 1919-1994*. Część I. **T. Skarzyński**, **J. Kubiатовski**, *Ważniejsze wydarzenia w okresie 1882-1919-1945*, Warszawa 1994, s. 9, 18-19, 22, 54; **Pilatowicz J.**, *Brown Boveri i ASEA w przemyśle elektrotechnicznym Polski międzywojennej*, [w:] *Inżynierowie polscy w XIX i XX wieku*, T. V. Pod red. **J. Pilatowicza**, Warszawa 1997, s. 37; **Bąba W. J.**, *Początki Politechniki Śląskiej*, T. I-II, Gliwice 2010; **Burak M.**, **Dackiewicz K.**, **Pregiel P.**, *Wrocławskie uczelnie techniczne 1910-2010*, Wrocław 2010, s. 173, 202; **Hickiewicz J.** przy współpracy z **P. Sadlowskim**, *Roman Dzieślewski. Pierwszy polski profesor elektrotechniki i jego współpracownicy*, Warszawa-Rzeszów-Tarnów-Gliwice-Opole 2014; *Politechnika Śląska w Gliwicach. 75 lat tradycji. Profesorowie Politechniki Śląskiej 1945-2015*, Gliwice 2019, s. 51-52; **Pilatowicz J.**, *Elektryfikacja Polski w dwudziestoleciu międzywojennym*, Lublin 2022, s. 109-111; Internet – Ludzie urodzeni w Siedlcach; fot [https://www.elekt.polsl.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=4&catid=9&lang=pl-PL&Itemid=117; dostęp 30.03.2022].

Józef PIŁATOWICZ

GÜNTHER Mieczysław Karol (1888-1957), inż. elektryk, organizator energetyki przemysłowej, inicjator elektryfikacji okręgu tarnowskiego, autor projektu elektryfikacji Polski.

Ur. się 18 VII 1888 r. w Siedlcach, syn Henryka i Heleny z Pytłasińskich – o rodzinie por. biogram brata Wacława. Maturę uzyskał w 1907 r. w Gimnazjum im. Stanisława Staszica w Lublinie, po czym wyjechał na studia, najpierw na Wydziale Fizyczno-Matematycznym Uniwersytetu w Zurychu, a następnie na Wydziale Elektrotechnicznym Politechniki w Monachium (Königliche Bayerische Technische Hochschule zu München), które sfinalizował 15 III 1914 r. tytułem dyplomowanego inżyniera elektryka. Musiał prezentować wysoki poziom wiedzy, ponieważ uzyskał pracę w jednej z najlepszych firm elektrotechnicznych w Europie: Siemens-Schuckert Werke z Berlina, pełniąc w niej do końca lipca 1920 r. najpierw funkcję inżyniera w biurze projektującym urządzenia dla przedsiębiorstw górniczych, a następnie: opracowywał projekty elektrowni kopalnianych, urządzeń rozdzielczych i elektrycznych maszyn wyciągowych; pracował w biurze konstrukcyjnym aparatury rozdzielczej wysokiego napięcia; w biurze technicznym opracowującym oferty i kosztorysy na urządzenia elektryczne dla zakładów przemysłowych. Pozostając w tej grupie przemysłowej w 1917 r. przeniósł się na stanowisko inżyniera projektowego i montażowego w Polskich Zakładach Elektrotechnicznych „Siemens” w Sosnowcu, następnie do filii tych zakładów w Lublinie na stanowisko jej szefa.

Dnia 1 VIII 1920 r. wstąpił ochotniczo do Wojska Polskiego i w stopniu szeregowca służył w 1. pułku artylerii zenitowej, ale już 20 IX 1920 r. skierowano go do Departamentu Budownictwa Ministerstwa Spraw Wojskowych. Przy Szkole Podchorążych Piechoty odbył przeszkolenie wojskowe dla osób z wyższym wykształceniem i 8 X 1921 r. mianowany na stopień kapitana, ale już 24 II 1922 r. przeniesiony do rezerwy.

Po opuszczeniu wojska został kierownikiem Oddziału Elektrycznego w Kopalni Juliusz w Sosnowcu, należącej od 1914 r. do Warszawskiego Towarzystwa Kopalń Węgla i Zakładów Hutniczych, posiadającej własną elektrownię o mocy 9 500 kW i sieć elektryczną wyeksploatowaną w wyniku rabunkowej gospodarki podczas I wojny światowej. **G.** dokonał wymiany zużytych urządzeń lub przeznaczył do kapitalnego remontu; zaprojektował i nadzorował montaż rozdzielni wysokiego napięcia na dole kopalni. W 1924 r. przeniósł się do Warszawskiej Spółki Akcyjnej Budowy Parowozów, w której podlegały mu urządzenia elektryczne, zaprojektował i kierował tu montażem wielu urządzeń.

W 1927 r. przeniósł się do budowanej Państwowej Fabryki Związków Azotowych w Mościcach k. Tarnowa na stanowisko kierownika elektrowni i wydziału elektrycznego. Kierował montażem i uruchomieniem wszystkich urządzeń elektrycznych wraz z elektrownią o mocy niemal 25 MW, którą oddano do użytku 5 X 1929 r. Moc elektrowni znacznie przekraczała potrzeby fabryki, dlatego z inicjatywy **G.** uzyskano 24 II 1934 r. uprawnienie rządowe na elektryfikację Okręgu Tarnowskiego, obejmującego 8 800 km². Jej tempo było tak znaczące, że powołano do życia w 1937 r. Okręgowy Zakład Elektryczny w Tarnowie Sp. Akc. (OZET) z siedzibą zarządu w Mościcach, a **G.** powołano na stanowisko dyrektora zarządzającego, które pełnił do wybuchu II wojny światowej we IX 1939 r. Rozwijał działalność elektryfikacyjną na terenie wchodzącym w skład Centralnego Okręgu Przemysłowego, m.in. wybu-

dowano kilkaset kilometrów linii wysokiego i niskiego napięcia, wiele stacji transformatorowych oraz nową elektrownię o mocy 40 000 kW w Stalowej Woli koło Niska oddaną do użytku w maju 1939 r. Do projektu tej ostatniej wniósł poprawki, m.in. dotyczące możliwości jej rozbudowy, a montaż urządzeń prowadzony przez firmę Alsthom nadzorowali pracownicy OZET.

Na bazie dotychczasowych doświadczeń **G.** zaproponował w 1937 r. 12-letni (1937-1948) projekt budowy dalekosiężnych sieci elektrycznych bardzo wysokiego napięcia, głównie w okręgach południowych i centralnych Polski. Realizacja projektu miała przebiegać w trzech kolejnych 4-leciach. Autor uznał za konieczne, z uwagi na względy obronności kraju, zapewnienie dostaw energii elektrycznej Warszawie i centralnym rejonom państwa ze źródeł węglowych, gazowych i wodnych. Dla umożliwienia racjonalnej gospodarki energetycznej w czasie pokoju należało szybko zbudować linię Śląsk-Kraków-Mościce. W dalszej perspektywie, zdaniem **G.**, trzeba dążyć do budowy elektrowni u źródeł złóż gazowych w okolicy Jasła, skąd powinna być przeprowadzona druga linia do Warszawy, elektrowni wodnych na Sanie i linii Śląsk-Łódź-Warszawa, później zaś linii z Mościc do Lwowa i dalej do pól gazowych w Daszawie, gdzie zlokalizowano elektrownię, wreszcie linii Lwów-Warszawa. W przyszłości postulował budowę odgałęzienia linii Mościce-Starachowice-Warszawa do Łodzi, która mogłaby w ten sposób być zasilana energią z zakładów wodnych i gazowych. Projekt **G.** przewidywał szynę zbiorczą dla energii ze źródeł węglowych, wodnych i gazowych, biegnącą od Chorzowa poprzez Janów, Jaworzno, Kraków, Mościce, Rzeszów, Przemyśl do Lwowa. Od tej szyny zbiorczej zamierzano przeprowadzić trzy główne magistrale, biegnące w kierunku północnym i łączące się w punkcie węzłowym umieszczonym w Warszawie. Miały to być następujące linie: Jaworzno-Radomsko-Łódź-Warszawa, Rzeszów-Nisko-Lublin-Warszawa.

Zarysował również przypuszczalny dalszy rozwój sieci państwowej wysokiego napięcia. Oprócz Wielkopolski i Pomorza skupiały się one przede wszystkim w województwach wschodnich, dopiero zatem po 1949 r. przewidywano tam elektryfikację na szerszą skalę. **G.** postulował aby realizację projektu konfrontować każdorazowo z potrzebami gospodarki i programem inwestycyjnym w pozostałych gałęziach przemysłu. Projektowaną sieć zasilać miały elektrownie śląskich kopalń i zakładów przemysłowych: Częstochowy, Krakowa, Lwowa, Łodzi, Warszawy, Pruszkowa, Lublina i ZEORK-u. Dzięki temu uzyskiwano możliwość wykorzystania rezerw.

Zdecydowaną większość zainstalowanej mocy skomasowano w elektrowniach Zagłębia Węglowego na południowo-zachodnim krańcu Polski, konieczna była więc rozbudowa elektrowni w innych częściach kraju i budowa nowych, możliwie w pobliżu źródeł energii. Postulował **G.** rozbudowę elektrowni w Mościcach, Lwowie i Warszawie oraz budowę nowych wodnych: w Rożnowie (50 000 kW), Czchowie (10 000 kW), Solinie (ok. 22 000 kW), Myczkowcach na Sanie (ok. 5 000 kW), Lesku na Sanie (ok. 7 000 kW); ciepłych: w COP-ie na ogólną moc 60 000 kW; gazowych w Jasielskiem (ok. 50 000 kW) i Daszawie (ok. 50 000 kW). Elektrownie ciepłe powinny być projektowane w jednostkach maszynowych co najmniej około 20 000 kW, z możliwością kilkakrotnej rozbudowy. Powyższy projekt nie wszedł w fazę realizacji.

G. podczas pracy w Sosnowcu (1917-1920) należał do Stowarzyszenia Techników w Sosnowcu. Był członkiem Stowarzyszenia Elektryków Polskich, a od 1930 r. Polskiego Towarzystwa Politechnicznego we Lwowie. W okresie międzywojennym wchodził w skład Komisji Gospodarki Elektrycznej Polskiego Komitetu Energetycz-

nego, której zadaniem było m.in. wydawanie opinii w sprawach związanych z wytwarzaniem, przesyłaniem i użytkowaniem energii elektrycznej z własnej inicjatywy, jak i na żądanie zainteresowanych stron. Dla uczestników Walnego Zgromadzenia Stowarzyszenia Elektryków Polskich w 1931 r., zwiedzających Państwową Fabrykę Związków Azotowych (PFZA) w Mościcach, wygłosił referat pt. *Urządzenia elektryczne w PFZA w Mościcach*, a w 1936 r. w Oddziale Tarnowskim Polskiego Towarzystwa Politechnicznego pt. *O obecnym stanie planów elektryfikacyjnych w Polsce*. Na I Polskim Kongresie Inżynierów we Lwowie w 1937 r. wygłosił referat na temat elektryfikacji Polski pt. *Zagadnienie elektryfikacji (wytyczne do projektu państwowych linii przesyłowych)*.

Był członkiem Związku Polskich Inżynierów Elektryków. W 1937 r. wchodził w skład Rady Związku Elektrowni Polskich jako szef Wydziału Elektrycznego Zjednoczonych Fabryk Związków Azotowych w Mościcach i Chorzowie. Biuro Dróg Wodnych Ministerstwa Komunikacji wielokrotnie powoływało **G.** na rzeczoznawcę przy budowie elektrowni wodnej w Rożnowie, a Ministerstwo Przemysłu i Handlu mianowało go stałym członkiem Komitetu Rzecznawców dla spraw dotyczących elektryfikacji państwa i budowy nowych elektrowni. Wchodził w skład komitetu budowy linii przesyłowej 150 kV Mościce-Starachowice.

Tuż przed wybuchem II wojny światowej, 31 VIII 1939 r. został zmobilizowany i skierowany na stanowisko dowódcy kompanii saperów w 5 baonie saperów w Krakowie. Po klęsce wrześniowej powrócił do Mościc, ale nie wyraził zgody na pracę pod kierownictwem niemieckim, dlatego został usunięty z mieszkania, pozostawiając w nim cały dobytek. Na początku 1940 r. objął na krótko stanowisko dyrektora Elektrowni Miejskiej w Tarnowie, ale po kilku miesiącach, nie chcąc podpisać Volkslisty, postanowił wraz z żoną i synem opuścić Polskę, pieszo przeszli przez Karpaty na Słowację, skąd przez Węgry i Jugosławię dotarli do Francji, gdzie **G.** i syn zgłosili się do Wojska Polskiego. Po upadku Francji przedostał się do Anglii, zweryfikowany w stopniu kapitana nie został przyjęty do wojska ze względu na wiek i nadmiar oficerów. Podjął wówczas pracę w firmie The English Electric Company Limited w Stafford w charakterze inżyniera elektryka w dziale zajmującym się eksportem.

Do Polski powrócił 31 VII 1947 r. i uzyskał zatrudnienie na stanowisku dyrektora oddziału elektrotechnicznego w Zjednoczeniu Warszawskim Państwowych Przedsiębiorstw Budowlanych. Po zorganizowaniu oddziału skoncentrował jego działalność na projektowaniu i wykonawstwie instalacji elektrycznych w budynkach mieszkalnych. Dnia 22 VI 1948 r. przeniósł się do Przedsiębiorstwa Robót Elektrycznych na stanowisko szefa inspektoratu technicznego terenowych biur projektowych, a od 1 XI 1950 r. szefa inspektoratu technicznego terenowych biur projektowych tegoż Przedsiębiorstwa Robót Elektrycznych, a po jego przemianowaniu na Zjednoczenie Elektroprojekt w Centralnym Zarządzie Montażu Urządzeń Elektrycznych, w którym **G.** został kierownikiem Działu Kontroli Technicznej. Zajmował się m.in. analizą ocen i ekspertyz urządzeń elektrycznych w nowoprojektowanych zakładach przemysłowych, np. Zakładów Chemicznych Oświęcim i Zakładów Azotowych w Tarnowie.

W latach 1949-1952 prowadził wykłady zlecone na Wydziale Elektrycznym Politechniki Warszawskiej z budowy elektrowni, a na Wydziale Komunikacyjno-Mechanicznym tejże uczelni z elektrotechniki ogólnej.

Znał języki: angielski, francuski, niemiecki i rosyjski.

Był dwukrotnie odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi (1934, 1957) i Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1938).

Zmarł nagle 17 VI 1957 r. w Warszawie i został pochowany na Cmentarzu Powązkowskim (kwat. 84-6-22/23). Był dwukrotnie żonaty: z pierwszą żoną Wandą z Szostkiewiczów (zmarła w 1946 r. w Anglii) miał syna Romana Janusza, studenta Politechniki Lwowskiej, który zginął jako żołnierz 1 VII 1940 r. na zbombardowanym przez Niemców okręcie. Drugą żoną była Janina z Jasińskich.

Kubiatowski J., *Mgr inż. Mieczysław Günther (1888-1957)*, „Przegląd Elektrotechniczny” 1969, z. 9, s. 414-415 (fot.); **Białkiewicz Z.**, *Günther Mieczysław Karol (1888-1957)*, [w:] *Słownik Biograficzny Techników Polskich*. T. 14. Pod red. **J. Piłatowicza**, Warszawa 2003, s. 42-44; *Alfabetyczny spis oficerów rezerwy*, Warszawa 1922, s. 89; *Polskie Towarzystwo Politechniczne we Lwowie 1877-1937. Księga pamiątkowa* pod red. **E. Bratro**, Lwów 1937, s. 12, 43; *Historia elektryki polskiej*. T. I. *Nauka, piśmiennictwo i zrzeszenia*, Warszawa 1976; *Historia elektryki polskiej*. T. II. *Elektroenergetyka*, Warszawa 1977; **Piłatowicz J.**, *Naczelna Organizacja Inżynierów Rzeczypospolitej Polskiej w latach 1935-1939*, Warszawa 1990; **Piłatowicz J.**, *Kadra inżynierska w II Rzeczypospolitej*, Siedlce 1994; *75 lat Stowarzyszenia Elektryków Polskich 1919-1994*. Cz. I. **T. Skarzyński, J. Kubiatowski**, *Ważniejsze wydarzenia w okresie 1882-1919-1945*, Warszawa 1994, s. 33; **Sypek A.**, *60 lat Zakładu Energetycznego Tarnów 1937-1997. Zarys monograficzny energetyki tarnowskiej*, Tarnów 1997, s. 52, 65, 71-72, 81, 177. Mimo, że w 1969 r. inż. Jerzy Kubiatowski opublikował biogram **G.**, to A. Sypek w 1997 r. twierdził, że po powrocie do Polski: „Nie są znane dalsze jego losy” (s. 177); **Piłatowicz J.**, *Ruch stowarzyszeniowy inżynierów i techników polskich do 1939 r.* T. I, Warszawa 2003; **Piłatowicz J.**, *Ruch stowarzyszeniowy inżynierów i techników polskich do 1939 r.* T. II. *Słownik polskich stowarzyszeń technicznych i naukowo-technicznych do 1939 r.*, Warszawa 2005; **Piłatowicz J.**, *Elektryfikacja Polski w dwudziestoleciu międzywojennym*, Lublin 2022.

Józef PIŁATOWICZ

To cite this article: Piłatowicz, J. (2022). Świadkowie przeszłości ziemi siedleckiej (biogramy): Günther Waław, Günther Mieczysław Karol. *Historia i Świat* 11, 375-382, DOI: 10.34739/his.2022.11.24

© 2022 The Author(s). This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license.